

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Кафедра фундаментальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
фундаментальних дисциплін,
кандидат хімічних наук, доцент

Людмила АЛФІМОВА

_____ 2021 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«БЕЗПЕКА ВІЙСЬКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ перший (бакалаврський)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 254 Забезпечення військ (сил)

Розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри фундаментальних дисциплін
Протокол від 23.03.2021р. № 7.

Харків 2021

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Зуб Олена Вадимівна
Наукова ступінь	Кандидат сільськогосподарських наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент
Місце роботи	Національна академія Національної гвардії України, кафедра фундаментальних дисциплін
Адреса кафедри	м. Харків, майдан Захисників України, 3
Контакти	тел. +38067-917-65-72
E-mail	lenazubka@ukr.net
Консультації	
Час	15 ⁰⁰ -17.30 ⁰⁰
Місце	Корпус 1, аудиторія 521

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Цикл загальної підготовки	
Блоків змістових модулів – 1	Спеціальність: 254 Забезпечення військ (сил)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-2-й	
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		22 год.	.
		Практичні	
		2 год.	-
		Групові	
		30 год.	
		Самостійна робота	
		36 год.	
		Індивідуальні завдання: немає	
		Вид контролю: Залік у 2 сем. (2 год.)	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: взаємодія людини, суспільства та природи, прогнозування екологічних наслідків військових дій, фактори навколишнього середовища, його техногенна охорона та відновлення, система заходів і засобів які забезпечують працездатність і збереження здоров'я, умови праці, вивчення факторів виробничого середовища.

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: теоретичні знання та практичні навички, одержані здобувачами вищої освіти є базою для подальшого оволодіння курсів «Бойове забезпечення», «Застосування і контроль якості палива і пального», «Експлуатація і ремонт будівель і споруд».

Мета та завдання навчальної дисципліни – сформувати здатність до використання еко-етичних норм, що регулюють відносини між людьми та довкіллям, застосовувати екологічні принципи, приймати екологічні рішення у професійній діяльності і організовувати роботу до вимог екологічної безпеки; сформувати здатність використовувати уміння в повсякденній діяльності для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці, поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим виконанням заходів гарантування безпеки праці, дотриманням усіх вимог безпеки особового складу при виконанні службових завдань.

Компетентності, які формує дисципліна ІК, К01, К02, К23.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати: основні закономірності взаємодії людини, суспільства і природи; особливості впливу антропогенних факторів на природне середовище; методи управління процесами природокористування; основи формування екологічного світогляду для розвитку безпекоорієнтованої поведінки у навколишньому середовищі; нормативно-правові документи в об'ємі своєї діяльності; організацію охорони праці у підрозділах, військових частинах та об'єктах виробничої діяльності; основні заходи по запобіганню травматизму та професійного захворювання; основи фізіології та гігієни праці; методи контролю та впливу на особовий склад параметрів вібрацій та шуму; вплив електромагнітних полів, радіочастотного діапазону та іонізуючого випромінювання на особовий склад; основи пожежної профілактики, основні вимоги пожежної безпеки в будівлях і утримання шляхів евакуації та засобів пожежогасіння.

уміти: аналізувати екологічні проблеми які виникають під час професійної військової діяльності; визначати приблизний рівень екологічного ризику; приймати практичні рішення з урахуванням реальної екологічної ситуації; моделювати глобальні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення, приймати екологічні рішення в умовах військової діяльності, здійснювати захист населення під час виникнення екологічних катастроф природного та техногенного походження; організувати навчання та перевірку знань, проводити інструктажі і розробляти інструкції для особового складу.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Безпека військової діяльності» є освітнім компонентом циклу загальної підготовки для спеціальності 254 Забезпечення військ (сил), спеціалізації «Тилове забезпечення підрозділів».

Зміст дисципліни:

Екологічна безпека військової діяльності. Теоретичні та прикладні аспекти екології як наукової основи безпечної взаємодії людини та природи. Екологічні проблеми планетарного масштабу та України. Стратегія і тактика збереження та стабільного розвитку життя на Землі. Охорона праці в галузі – основа безпеки життєдіяльності людини. Загальні питання охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Основи фізіології та гігієни праці. Основи виробничої безпеки. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни.

Назви змістових модулів, занять та навчальних питань	Кількість годин денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	груп	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7
Блок змістових модулів 1. Екологічна безпека військової діяльності та охорона праці в галузі						
Змістовий модуль 1. Екологічна безпека військової діяльності						
Заняття 1. Екологія як наукова основа безпечної взаємодії людини з навколишнім середовищем 1. Історичний розвиток взаємовідносин людини з природою, зміна підходів до ведення бойових дій та їх вплив на природу. 2. Екологічні проблеми планетарного масштабу та шляхи їх вирішення, (роль ООН, виконання міжнародних нормативно- правових актів).	2	2				
Самостійне вивчення 1. Класифікація основних напрямів сучасної екології. 2. Методи досліджень в екології.	2					2
Заняття 2. Взаємодія людини з навколишнім середовищем 1. Взаємодія живих організмів з навколишнім середовищем. 2. Вплив військової діяльності на біосферу.	2	2				
Самостійне вивчення 1. Закони Б. Коммонера та їх врахування при прийнятті рішень у військовій діяльності. 2. Зміна навколишнього середовища при виконанні СБЗ.	2					2

<p>Заняття 3. Вплив військової діяльності на екологічну безпеку повітряного середовища</p> <p>1. Склад, властивості, функції атмосфери, основні види забруднення. (навчальний. фільм 30 хв.)</p> <p>2. Джерела викидів забруднюючих речовин в атмосферу військовослужбовців.</p>	2	2				
<p>Самостійне вивчення</p> <p>1. Антропогенне забруднення атмосфери.</p> <p>2 Охорона повітряного середовища від забруднень.</p>	2					2
<p>Заняття 4. Охорона атмосфери (екскурсія до Харківського планетарію імені Ю.А. Гагаріна)</p> <p>1. Антропогенне забруднення навколоземного космічного простору.</p> <p>2. Екологічні функції атмосфери</p>	4			4		
<p>Самостійне вивчення</p> <p>1. Техногенні катастрофи які виникають в результаті терактів та їх вплив на атмосферу.</p> <p>2. Процес горіння та проблеми атмосфери.</p>	2					2
<p>Заняття 5. Вплив військової діяльності на екологічну безпеку водного середовища</p> <p>1. Характеристика гідросфери, вплив господарської та службово-бойової діяльності на водне середовище.</p> <p>2. Основні заходи охорони і раціонального використання вод</p>	2	2				
<p>Самостійне вивчення</p> <p>1. Екологічні проблеми малих річок України.</p> <p>2. Дефіцит прісної води у світі.</p>	2					2
<p>Заняття 6. Вплив військової діяльності на екологічну безпеку літосфери</p> <p>1. Екологічні проблеми надр та шляхи попередження негативного впливу військової діяльності.</p> <p>2. Екологічні функції ґрунту в біосфері, проблеми та шляхи їх подолання</p>	2	2				

Самостійне вивчення 1. Екологічні наслідки основних видів антропогенного впливу на ґрунт. 2. Надайте характеристику ландшафтам та проблемам їх збереження.	2					2
Заняття 7. Екологічна безпека енергетики. 1. Сучасна енергетика та її вплив на екологічний стан навколишнього середовища. 2. Екологічно чисті джерела енергії та перспективи їх використання у військових частинах.	2			2		
Самостійне вивчення 1. Забезпечення безпеки на АЕС особовим складом Національної гвардії 2. Аналіз наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.	2					2
Заняття 8. Екологічна безпека міст 1. Місто-складна урбоекоекологічна система, основні проблеми. 2. Екологічні вимоги до розташування військових частин у населених пунктах	2			2		
Самостійне вивчення 1. Соціально-екологічні проблеми людини при плануванні містобудуванні. 2. Причини високих темпів урбанізації	2					2
Заняття 9. Екологічні наслідки техногенних аварій 1. Вплив хімічних аварій на навколишнє середовище та здоров'я людини. 2. Біологічний вплив радіаційних аварій на навколишнє середовище та здоров'я людини.	2			2		
Самостійне вивчення 1. Медико-екологічні наслідки аварії на ЧАЕС 2. Найбільші хімічні аварії в світі	2					2

Заняття 10 Вплив військової діяльності на рослинний і тваринний світ (екскурсія до музею природи) 1. Вплив військової діяльності на рослинний світ та його охорона. 2. Вплив військової діяльності на тваринний світ та його охорона.	4			4		
Самостійне вивчення 1. Значення рослин у біосфері і житті людини. 2. Місце і роль тваринного світу в природі.	2					2
Заняття 11. Вплив військової діяльності на навколишнє середовище. 1. Характеристика впливу основних видів зброї на навколишнє середовище. 2. Екологічні наслідки військової діяльності у мирний час.	2			2		
Самостійне вивчення 1. Охарактеризуйте заборонені види зброї 2. Наслідки використання ядерної зброї	2					2
Заняття 12. Екологічні наслідки війн 1. Екологічні наслідки воєнних конфліктів та війн. Екотероризм. 2. Вплив війн на демографічні показники.	2			2		
Самостійне вивчення 1. Екологічні проблеми, пов'язані з гонкою озброєнь та роззброєнням 2. Екологічна конверсія воєнно-промислового комплексу	2					2

Заняття 13. Наукові основи організації і управління екобезпекою військової діяльності 1. Принципи забезпечення екологічної безпеки військової діяльності 2. Стандарти і нормативи якості навколишнього середовища 3. Екологічний моніторинг впливу військової діяльності на навколишнє середовище	2			2		
Самостійне вивчення 1. Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища 2. Закони з охорони природних ресурсів	2					2
Заняття 14. Стратегія і тактика подолання екологічної кризи та виживання людства. 1. Сучасні стратегії екорозвитку суспільства. 2. Концепція сталого розвитку України	2	2				
Самостійне вивчення 1. Духовний занепад людства один з основних чинників виникнення різних екологічних проблем і розвитку глобальної екологічної кризи. 2. Основні принципи екологічних норм поведінки людини в біосфері.	1					2
Заняття 15 Екологічна культура особистості як основа збереження життя на Землі. 1. Екологічна культура як найважливіша умова екобезпечної поведінки людини в природі. 2. Модульний контроль.	2			2		
Разом за змістовим модулем 1	62	12		22		28

Змістовий модуль 2. Охорона праці в галузі – основа безпеки життєдіяльності людини						
Заняття 1. Вступ. Загальні питання охорони праці. 1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. 2. Класифікація небезпечних виробничих чинників.	2	2				
Самостійне вивчення 1. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. 2. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.	1					1
Заняття 2. Правові та організаційні основи охорони праці. Державне управління охороною праці 1. Законодавство України про охорону праці. 2. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.	2	2				
Самостійне вивчення 1. Нормативно-правові акти з охорони праці 2. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.	1					1
Заняття 3. Організація охорони праці на військових об'єктах 1. Основні завдання, функції служби охорони праці. Атестація робочих місць у військовій галузі на відповідність нормативним актам про охорону праці. 2. Аналіз умов праці, причин травматизму, аварій та професійних захворювань у військовій галузі. 3. Розслідування нещасних випадків у військовій галузі.	2	2				
Самостійне вивчення 1. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища у військовій галузі.	1					1

Заняття 4. Проведення інструктажів з питань охорони праці. Гігієна праці військовослужбовців. 1. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. 2. Профілактика здоров'я військовослужбовців в умовах військової частини.	2			2		
Самостійне вивчення 1. Стажування та допуск працівників до самостійної роботи. 2. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням у військовослужбовців.	1					1
Заняття 5. Стрес і нерве виснаження — потенційно шкідливі виробничі чинники військовослужбовця. 1. Стрес. Характеристика бойового стресу і бойової психічної травми. 2. Посттравматичний стресовий розлад учасників бойових дій.	2	2				
Самостійне вивчення 1. Емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці 2. Синдром професійного вигорання та його профілактика у військовослужбовців. Професійні кризи.	1					1
Заняття 6. Вібрація. Шум. Освітлення виробничих приміщень 1.Класифікація і характеристики вібрацій та засоби захисту від вібрацій. 2. Класифікація та нормування шумів. Забезпечення збереження слуху при веденні стрільби. 3. Вимоги до освітлення приміщень у військовій галузі	2			2		
Самостійне вивчення 1. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. 2. Підхід до проектування систем освітлення.	1					1

Заняття 7. Пожежна профілактика на виробничих об'єктах (екскурсія до музею) 1. Вибухонебезпечні та пожежонебезпечні матеріали і речовини. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів. Протипожежні перешкоди. 2. Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі. 3. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу.	4			4		
Самостійне вивчення 1. Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. 2. Пожежна безпека у військовій галузі.	1					1
Заняття 8 Електромагнітні поля. Іонізуюче випромінювання. 1. Класифікація електромагнітних та іонізуючих випромінювань та захист від них при виконанні службових обов'язків у військовій сфері. 2. Модульний контроль	2			2		
Самостійне вивчення 1. Особливості інфрачервоного, ультрафіолетового та лазерного випромінювання. 2. Прилади для дозиметрії	1					1
Заняття 9. Залік.	2		2			
Разом за змістовим модулем 2	28	8		10		8
Усього годин	90	22	2	30		36

5. Самостійна робота.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від навчальних занять за розкладом. Без систематичної, безперервної самостійної роботи здобувачів вищої освіти протягом всього періоду навчання неможливо засвоєння ними програмного матеріалу. Час для самостійної роботи відводиться розпорядком дня, крім того, вона може передбачатися також розкладом занять.

Викладач організує методичне керівництво та забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- подає рекомендації з методики вивчення дисципліни та окремих питань, видає завдання та контролює їх виконання;
- застосовує такі методичні прийоми викладення навчального матеріалу, які орієнтують здобувачів вищої освіти на роботу з літературою та самостійне здобування знань;
- аналізує та узагальнює досвід самостійної роботи здобувачів вищої освіти щодо вивчення матеріалу і вносить корективи у завдання; планування самостійної роботи здійснюється індивідуально кожним здобувачем вищої освіти.

При самостійному опрацюванні питань здобувачі вищої освіти використовують рекомендовану літературу та можуть використовувати додаткову літературу, періодичні видання та ресурси INTERNET.

Перелік питань, які здобувач повинен вивчити самостійно (з рекомендованою літературою):

Класифікація основних напрямів сучасної екології. [1, с. 9-11]

Методи досліджень в екології. [1, с. 276-279]

Закони Б. Коммонера та їх врахування при прийнятті рішень у військовій діяльності. [1, с. 49]

Зміна навколишнього середовища при виконанні СБЗ. [3, с. 17-19]

Антропогенне забруднення атмосфери. [1, с. 144-156]

Охорона повітряного середовища від забруднень. [1, с. 141-143]

Техногенні катастрофи які виникають в результаті терактів та їх вплив на атмосферу. [3, с. 18-19]

Процес горіння та проблеми атмосфери. [3, с.19-21]

Екологічні проблеми малих річок України. [1, с. 116-118]

Дефіцит прісної води у світі. [3, с. 101-104]

Екологічні наслідки основних видів антропогенного впливу на ґрунт. [1, с. 87-90]

Аналіз наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. [1, с. 189-192]

Соціально-екологічні проблеми людини при плануванні містобудуванні. [1, с. 196-200]

Причини високих темпів урбанізації [1, с. 196-197]

Медико-екологічні наслідки аварії на ЧАЕС [1, с. 213-221]

Значення рослин у біосфері і житті людини. [1, с. 226-248]

Місце і роль тваринного світу в природі. [1, с. 249-250]

Охарактеризуйте заборонені види зброї [3, с. 65-67]
 Наслідки використання ядерної зброї [3, с. 67-70]
 Екологічні проблеми, пов'язані з гонкою озброєнь та роззброєнням [3, с. 70-72]
 Екологічна конверсія воєнно-промислового комплексу [3, с. 72-74]
 Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища [1, с. 291-292]
 Закони з охорони природних ресурсів [1, с. 80-89]
 Духовний занепад людства один з основних чинників виникнення різних екологічних проблем і розвитку глобальної екологічної кризи. [1, с. 293-295]
 Основні принципи екологічних норм поведінки людини в біосфері. [1, с. 295-296]
 Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. [1, с. 287-291]
 Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. [2, с. 30-31]
 Нормативно-правові акти з охорони праці [2, с. 41-45]
 Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. [2, с. 61-62]
 Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища у військовій галузі. [2, с. 176-183]
 Стажування та допуск працівників до самостійної роботи. [2, с. 160-162]
 Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням у військовослужбовців. [2, с. 120-121]
 Емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці [2, с. 157-160]
 Синдром професійного вигорання та його профілактика у військовослужбовців. Професійні кризи. [3, с. 172-181]
 Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. [3, с. 136-137]
 Підхід до проектування систем освітлення. [2, с. 194-198]
 Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. [2, с. 242-251]
 Пожежна безпека у військовій галузі. [2, с. 234-241]
 Особливості інфрачервоного, ультрафіолетового та лазерного випромінювання. Прилади для дозиметрії [2, с. 201-205]

6. Політика курсу та оцінювання.

Політика курсу.

- Курс передбачає роботу в команді.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентують виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача.

- Під час виконання завдань на заняттях не допустимо порушення академічної доброчесності.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) в Національній академії Національної гвардії України».

Застосовуються наступні форми контролю якості одержаних здобувачами вищої освіти знань:

- поточні опитування та оцінювання правильності виконаних завдань під час проведення практичних занять;
- рубіжний (модульний) контроль під час проведення практичних занять
- підсумковий контроль (залік)

Компетентності, які здобувач вищої освіти набуде в результаті навчання, наведені у табл.1.

Таблиця 1.

Компетентності та оцінювання рівня їх досягнення курсантами

Шифр	Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у ході виконання завдань забезпечення військ (сил), вирішення яких, надасть можливість створити сприятливі умови для дій військ в різних умовах обстановки, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових та технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	Частково, в аспекті виконання завдань, передбачених професійною діяльністю за спеціалізацією тилове забезпечення	поточне
К01	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо	Частково, під час проведення лекційних, групових занять	Поточне

K02	Здатність приймати обґрунтовані рішення	Опосередковано, шляхом організації та планування власного навчання, виконання завдань	Поточне, модульний контроль
K23	Здатність організовувати безпечні умови праці у військових підрозділах, дотримання техніки безпеки та протипожежної безпеки	Повне, під час виконання групових занять	Поточне

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах модулів.

Якість одержаних знань оцінюється на основі рівня засвоєння курсантом матеріалу, передбаченого навчальною програмою дисципліни:

- на оцінку «відмінно» заслуговує курсант, який виявив всебічні і систематичні глибокі знання навчального матеріалу, вмів вільно виконувати завдання, передбачені програмою дисципліни, засвоїв літературу, рекомендовану програмою дисципліни;

- на оцінку «добре» заслуговує курсант, який виявив повне знання навчального матеріалу, успішно виконав передбачені програмою дисципліни завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою дисципліни;

- на оцінку «задовільно» заслуговує курсант, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної професійної діяльності, вмів виконувати завдання, передбачені програмою дисципліни, знайомий з основною літературою, яку рекомендовано програмою дисципліни; оцінка «задовільно» виставляється курсанту, який допустив похибки у відповіді чи при виконанні завдання на заліку, але володіє необхідними знаннями для їх виправлення під керівництвом викладача;

- на оцінку «незадовільно» заслуговує курсант, який має прогалини у знаннях основного навчального матеріалу дисципліни, допустив принципові помилки у виконанні завдань, передбачених програмою дисципліни; оцінка «незадовільно» виставляється ад'юнкту, який не може продовжувати навчання без додаткових занять з дисципліни.

РУБІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Рубіжний (модульний) контроль проводиться під час проведення групових або практичних занять у вигляді контрольної роботи за тестами.

При проведенні модульного контролю у формі тестування оцінка за тестові завдання виставляється наступним чином:

«відмінно» (А), якщо надано понад 90% правильних відповідей;

«добре» (В), якщо надано 82-89% правильних відповідей;
 «добре» (С), якщо надано 75-81% правильних відповідей;
 «задовільно» (D), якщо надано 66-74% правильних відповідей;
 «задовільно» (Е), якщо надано 60-65% правильних відповідей;
 «незадовільно» (FX), якщо надано 35-59% правильних відповідей;
 «незадовільно» (F), якщо надано 1-34% правильних відповідей.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ (ЗАЛІК)

Підсумковий контроль (залік) проводиться у спеціалізованому класі на ПК за тестами.

Підсумкова оцінка за блок змістових модулів формується через розподіл балів між модульним контролем та за результатом заліку. Вона складається із суми середнього значення 40% середньої оцінки усіх оцінок модульних контролів та 60% оцінки заліку.

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Знання здобувачів вищої освіти оцінюються за національною (чотирибальною - "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно") шкалою, шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) і за 100 бальною шкалою академії.

Загальні критерії оцінювання знань та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у табл. 2.

Таблиця 2

За шкалою ECTS	За національ ною шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
A "Відмінно"	Відмінно	90-100	Здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B "Дуже добре"	Добре	82-89	Здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв

За шкалою ECTS	За національ ною шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
			літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
C "Добре"		75-81	Здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
D "Задовільно"	Задовільно	66-74	Здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"		60-65	Здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань

За шкалою ECTS	За національ ною шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
			тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовільно"	Незадовільно	35-59	Здобувач вищої освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовільно"		1-34	Здобувач вищої освіти не мав знань зі значної частини матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

8. Література для вивчення дисципліни.

Основна література

1. Бойчук Ю.Д. Екологія і охорона навколишнього середовища : [навч. посіб.] / Ю.Д. Бойчук, Е. М. Солошенко, О.В. Бугай. - 4-те вид., доп. і переробл. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 302 с.
2. Гогіташвілі Г.Г. Основи охорони праці [навч. посіб.] / Г.Г. Гогіташвілі, В.М. Лапін. - 4-те вид., доп. і переробл. - К.: Знання, 2008. – 302 с.
3. Зуб О.В., Бойчук Ю.Д. Безпека існування людини в навколишньому середовищі: [навч. посіб.] / О.В.Зуб, Ю.Д. Бойчук, – Х.: НАНГУ, 2018. – 213 с.

Допоміжна література

1. Білявський Г.О. Основи екології : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. – К.: Либідь, 2004. – 406 с.
2. Бойчук Ю. Д. Основи екології та екологічного права : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ю.Д. Бойчук, М.В. Шульга, Д.С. Цалін, В.І. Демяненко. – Суми : ВТД «Університетська книга»; К. : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 368 с.
3. Бойчук Ю. Д. Екологія людини : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Гончаренко М. С., Бойчук Ю. Д. - Суми : ВТД «Університетська книга»; К. : ВД «Княгиня Ольга», 2005. - 394 с.
4. Гавриленко О.П. Екогеографія України : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.П. Гавриленко. – К. : Знання., 2008. – 646 с.
5. Гусєв А.М. Охорона праці: [навч. посіб.] / А.М.Гусєв.-Вид-во Європ. Ун-ту.-

- К.:2006. - 283 с.
6. Джигирей В.С. Основи екології та охорона навколишнього середовища : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В.С Джигирей., В.М.. Сторожук, Р.А. Яцюк. – Л. : Афіша, 2001. – 272 с.
 7. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : [підруч.] / В.Ц.Жидецький, В.С Джигирей., О. З. Мельников. - 4-те вид., доп. – Л.: Афіша, 2000. – 349 с.
 8. Заверуха Н.М. Основи екології : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Заверуха Н.М., Серебряков В.В., Скиба Ю А. – К. : Каравела, 2008. – 301 с.
 9. Заповідники і національні парки України / Мінекобезпеки України. - К. : Вища школа, 1999. – 204 с.
 10. Злобін Ю.А. Основи екології : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Ю.А. Злобін. – К. : Лібра, 1998. – 248 с.
 11. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: аналіз, оцінка та державна політика / А.Б. Качинський, Г.А. Хміль. – К. : НІСД, 1997. – 208 с.
 12. Кизима Р.А. Екологія : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Р.А. Кизима. – Х. : Бурун Книга, 2010. –303 с.
 13. Ковальчук П.І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / П.І. Ковальчук. – К. : Либідь, 2003. – 208 с.
 14. Кучерявий В.П. Екологія : [підруч. для вищ. навч. закл.] / В.П. Кучерявий. – Л. : Світ, 2001. – 480 с.
 15. Микитюк О.М. Екологія людини : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Микитюк О.М., Злотін О.З., Бровдій В.М. – Х: ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, 2000. – 144 с.